

ÂŞIK PAŞA

XIV. yy. Anadolu sahasında yetişmiş bir başka ünlü mutasavvıf şair de Âşık Paşa'dır. Kırşehir'de doğmuştur. Asıl adı Ali'dir. Âşık Paşa'nın hayatı hakkında bilinenler de sınırlı olup, oğlu Elvan Çelebi'nin yazdığı *Menâkıbu'l-Kudsiyye fî Menâsıbi'l-Ünsiyye*'de anlatılanlara dayanmaktadır.

Âşık Paşa'nın dedesi Baba İlyas bir tarikat şeyhi olup müritlerine "Babaî" denmektedir. Babası Muhlis Paşa'dır. Âşık Paşa, kurucusu Baba İlyas-ı Horasani olan büyük ve nüfuzlu bir şeyh ailesinin XIV. yüzyılın ilk yarısındaki en önemli temsilcisidir.

Arapça, Farsça ve İslâmî bilgilerle iyi bir tasavvuf kültürüne sahip olmuştur.

1333'te vefat etmiştir. Türbesi Kırşehir'dedir. Elvan Çelebi, babasının dünya işlerine hiç karışmadığını, kendini bütünüyle tasavvufa vererek bir velî hayatı yaşadığını kaydeder.

Âşık Paşa'nın şiirlerinde ve *Garib-nâme*'sinde büyük ölçüde Yunus Emre ve Mevlana tesiri hâkimdir. İran tasavvuf ve edebiyatını ve özellikle Sena'î, Attâr, Mevlana ve Sultan

Veled'i çok iyi bilen Âşık Paşa, kitabının ismini bile Senâ'î'nin aynı ismi taşıyan mesnevisinden almıştır.

GARİB-NÂME: Âşık Paşa'nın Türk dili ve edebiyatı açısından en ünlü ve önemli eseri Garib-nâme'dir. 730/1330'da kaleme alınan 12.000 beyit tutarındaki bu mesnevi dinî-tasavvufî ve ahlakî konulu bir mesnevi olup halka tasavvufu öğretmek amacıyla yazılmıştır. Dolayısıyla bu büyük eser, sanat amacı güdülmeksizin sade Türkçeyle oluşturulmuş didaktik bir eserdir. Türk Edebiyatının ilk büyük te'lif mesnevisi olan Garib-nâme, bilgilendirici ve öğretici yanıyla önemli olduğu kadar, yazıldığı dönemin dil özelliklerini taşıması ve Anadolu'da gelişen edebî dilin Türkçe olması konusunda Âşık Paşa'nın duyarlılığını göstermesi bakımından da dikkate değer bir kaynaktır. Öyle ki Âşık Paşa eserinde Türkçe'ye önem verilmesi gerektiğini belirtmiş ve eserini bilinçli olarak Türkçe yazmıştır.

Âşık Paşa bu eseri yazarken hem biçim hem de içerik olarak Mevlana'nın *Mesnevi*'sinden etkilenmiştir. Eserin başında Farsça mensur bir mukaddime ile uzun bir medhal (giriş) kısmı yer almaktadır. Manzum olan eserin asıl kısmı ise bab denen on bölüme ayrılmış ve her babda o babın sayısına uygun konular anlatılmıştır (Mesela I. babda vahdet,

II. babda dünya-ahiret, yer-gök vb, IV. babda anasır-ı erbaa). Bu bakımdan Garib-nâme geometrik bir düzene sahiptir. Her bölümde önce konu anlatılmakta sonra o konuyu pekiştiren bir ayet veya hadis şerholunmakta, bazen de çeşitli hikâyelere yer verilmektedir.

Şiirleri: Şiirlerinde “Âşık, âşık Paşa, Muhlisoğlu Âşık” mahlaslarını kullanmış olan Âşık Paşa'nın bir divan oluşturacak sayıda olmamakla birlikte şiirleri de vardır. Çoğu aruzla bazıları da hece vezniyle yazılmış olan bu şiirler Yunus Emre'ninkilere benzemekle birlikte lirizm yönünden onlardan daha zayıftır. Bu şiirlerin bir kısmı Garib-nâme'nin bazı nüshalarının sonunda, bir kısmı bazı eski cönklerde, bir kısmı da nazire mecmualarında yer almaktadır.